

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה כב.

עין משפט נר מצוה

קיד א מיי פ"ב מהל' קידוש החדש ה"ל: קבוב ב מיי פ"י מהל' ערות הלכה ד סמג לאוין ריד טור ו"ט ע"מ ס"י לז סעי' י וסעי' טו: קבוב ג מיי שם פ"ט היא טו"ט ע"מ סעי' יט: קיד ד מיי פ"ב מהל' גירושין הלכה מ' ופ"א מהל' סוטה הל' טו] סמג עשין ז טו"ט ע"מ סעי' סימן ז סעי' ג: קיה ה מיי פ"ג מהל' קידוש החדש ה"ז: ו' מיי שם הל' א' ב'ן: א ז מיי שם הל' ג: ב ח מיי שם פ"ב ה"ב:

רבינו הגנאל

מתני' מעשה שעברו יותר מארבעים זוג כול'. (ירושלמי) [ירושלמי] וכל המעבכ את הרבים מעשות מצוה [גירין] נדוי. [מתני'] אב ונבו שראו את החדש ב' עד ר' שמעון אומר אב ונבו וכל הקרובין כשרין לעדות החדש, ומאי טעמא דר' שמעון, דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם ראש חדשים, כלומר עדות החדש תהא כשירה בכס, ואע"פ שאחם קרובין, ורבנן עדות זו מסורה לכם, וקיימא לן דכל הקרובין (ל) וכל הפסולין [פסולין] לעדות החדש. [מתני'] ואילו הן הפסולין המשחק בקוביא כול', וזו הכלל כל עדות שאין האשה כשרה לה אף אילו כולם אינן כשרין לה, וכיון שהאשה פסולה לעדות החדש, אף אילו הזכרין במשנתו וכיוצא בהן פסולין לעדות החדש, ודייקין מינה הא עדות שהאשה כשרה לה, כגון מיתת הבעל שאפילו הנשים כשרות, כדחנן באחרית יבמות הוהוץ להיות משאין עד מפי עד ומפי אשה כול', גם הפסולין הללו כשרין להעיד כי מת בעלה של זו, ותנש על פיהן, וא"י מנשה זאת אומרת, כלומ' נתברר לנו מדיוקא של משנה, כי גולן דרבנן כגון משחק בקוביא וכיוצא בהן שהן פסולין מדרבנן, כשרין להעיד כי מת בעלה של זו, דהא הנשים נאמנות בעדות זו, ואוקימנא בפרק דיני ממונות בשלשה לר' מאיר דאמר עד זומם פסול לכל התורה, והלכתא כוותיה. [מתני'] מי שראה את החדש כול', לא מיתוקמא בזמן הזה אלא בניסן ותשרי בלבד. הדרן עלך ארבעה ראשי שנים הן.

אם אין מכירין אותו משלחין עמו אחר להעיד כול'. אוקימנא מאי אחר דהני במתניתין, זוג אחר, ולעולם צריכין שני עדים להעיד על כל אחד ואחד.

ופסלו את עבדו. סברי לה כר"ש דמכשיר בקרבו והחדש הזה לכם היינו צכס ודרשין נמי כשרין ומיוחסין למעוטי גר וממור כדדרשין מאתן בדומין לך צפ' אחד דיני ממונות (פסחין דף ו') אלו הן הפסולין. בגמרא משמע שכל הפסולים דמתניתין דרבנן דלמרי' עלה זאת אומרת גולן דדכריהם כבר לעדות אשה והשמה משחק בקוביא למ"ד בפרק זה בורר (פסחין דף כד:) לפי שאין עוסקין בישומו של עולם ניחא ולמ"ד נמי משום דהויל אסמכתא אין משחק גולן בעיניו כיון דמדעתו נותן ומלוה ברבית שאינה קלוזה דרבנן ואפי' ברבית שאינה נמי לא משמע ליה לאיניש אסורא כשנותן לו מדעתו אלא א"כ ממשכנו על כרחו ומפריחי יוניס למ"ד אי תקדמיה יוקן ליוני היינו משחק בקוביא ולמ"ד אלא אין צוק גול אלא מפני דרכי שלום בעלמא וסחורי שציעית מיירי שציעית בזמן הזה ור' היא כדאשכחן בפרק השולח (גיטין דף ו') א"כ מסורה דרבנן כ' היא דזה בורר (פסחין דף טו.) גבי ממליאי מעות לעניים ואולי עניים ואספו ומייתי שאין זו סמורה גמורה דאולי בשלימותיהו והא דמשמע בפרק לולב הגזול (סוכה דף לט.) וטס דמותר למכור פירות שציעית לע"ה גבי מבלע לו דמי אחרוג בלולב משום דאין מוסרין דמי פירות שציעית לע"ה אכל משום סמורה לא אסור וצפרק זה בורר (פסחין דף כו.) נמי פריך ומוציניהו לכהן דמי תרומה גבי סאה תרומה שנפלה לפנות ממנה של שציעית וי"ל דצבר המלקט ע"מ לאכול והומיר מותר למכור וכן פורע חובו צפרק צברא דע"ז (דף סג.) וטס דאסור משום לאכלה ולא לסמורה משמע דפרשין ואפשר לוקח ע"מ לאכול לא חשיב סמורה אלא לוקח צול ע"מ למכור ציורק שקונה להריות וצמסכת שציעית (פ"ח משנה ד) פירש ש דין סמורה ע"פ הירושלמי ועדים צפרק זה בורר (פסחין דף כד:) לא תני להו דפסולין דלורייתא אכל הכא איצטריך למיתני דלא תימא כיון ללא מחמת עצירה מיפסלי מכשירי לעדות החדש מידי דהוה אקרובים לר"ש: מחלליין את השבת. עדים שראו את החדש ואפילו עדים המעידים עליהם צשאין ז"ד מכירין עדי החדש מחללין את השבת להעיד עליהם כדמכות צריש פרק שני שהלך ר' יהוראי אכל העד צאושא צשצת להעיד עליו:

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועיבבן ר"ע כו': תניא אמר רבי יהודה ח"ו שר"ע עיבבן אלא שזפר ראשה של גדר עיבבן ושלה רבן גמליאל והורידוהו מגדולתו: **מתני'** "אב ובנו שראו את החדש ילכו לא שמצטרפין זה עם זה אלא שאם יפסל אחד מהן יצטרף השני עם אחר ר"ש אומר אב ובנו וכל הקרובין כשרין לעדות החדש א"ר יוסי ומכשירי בטוביה הרופא שראו את החדש בירושלים הוא ובנו ועבדו משוחרר וקבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו וכשבאו לפני בית דין קבלו אותו ואת עבדו ופסלו את בנו: **גמ'** א"ר לוי מאי טעמא דר"ש דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם עדות זו תהא כשרה בכס ורבנן עדות זו תהא מסורה לכם: א"ר יוסי מעשה בטוביה הרופא כו': אמר רב חנן בר רבא הלכתא כר"ש א"ל רב הונא לרב חנן בר רבא רבי יוסי ומעשה ואת אמרת הלכתא כר"ש אמר לו (ו) והא זמנין סגיאין אמרית קמיה דרב הלכתא כר"ש ולא אמר לי ולא מידי א"ל היכי תנית א"ל אפכא טובי בריה דמרי טובי אמר מר עוקבא אמר שמואל (ג) הלכתא כר"ש: **מתני'** אלו הן הפסולין המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יוניס וסחורי שביעית ועבדים זה הכלל כל עדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינן כשרין לה: **גמ'** הא אשה כשרה לה אף הן כשרין לה אמר רב אשי זאת אומרת (ג) גולן דדבריהם כשרין לעדות אשה: **מתני'** מי שראה את החדש ואינו יכול להלך מוליכים אותו על החמור אפי' במטה ואם צודה להם לוקחין בידן מקלות ואם היתה דרך רחוקה לוקחין בידם מזונות ישעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש שנאמר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם:

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

אם אינן מכירין אותו משלחין עמו אחר להעיד מבראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם משקלקלו הבייתוסים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין: **גמ'** מאי אחר חד וחד

אם אין מכירין אותו משלחין עמו אחר להעיד כול'. אוקימנא מאי אחר דהני במתניתין, זוג אחר, ולעולם צריכין שני עדים להעיד על כל אחד ואחד.

מעשה ועברו יותר מארבעים זוג וכו': שזפר. כך שמו: **מתני'** אב ובנו שראו את החדש כו': שאם יפסל יכשל צפוי כשיצדקו כדלקמן (דף ק"ג.) **גמ'** סאה כשרה צכס. ואע"פ שהם אחים: סאה מסורה לכם. לחשובי הדור אני מוסר שקצלו עדות ויקדשו החדש ולא להכשיר קרובים זא: **היכי תניס.** מתניתין קמיה דרב מי המכשיר ומי הפוסל: **איפכא.** תנינא ר' יוסי אומר אב ובנו וכל הקרובים כשרין כר"ש מעשה בטוביה כו': א"ל משום הכי. דאפכת דר"ש לרבי יוסי לא אמר לך מידי כי אמרת הלכה כרבי (י) (י) דהיינו דר' (י) (שמעון): **מתני'** אלו הן הפסולין כו': **בקוביא.** חתיכות של עכס שמשחקין בערבון ואמור רבנן אסמכתא לא קניא והכי הן גולנין מדרבנן דמדלורייתא (י) אינו קרוי גולן אלא החוטף מיד איש כדכתיב (שמואל ב ג.) ויגול את החנית מיד המלך: ומלוי ברבית. לאו גולן דלורייתא הוא למפסליה משום אל תשת עד חמס (שמות כג) דהא מנפשיה יהיב ליה: **מפריחי יוניס.** היינו נמי ענין קוביא אי תקדמיה יוקן ליוני: **וסחורי שביעית.** עושין סמורה צפירות שציעית דרמננא אמר (ויקרא ה) לאכלה ולא לסמורה (ע"ז ס"ג.) ולפי שחשדו כל אלו לעבור על דת מחמת מנון חשדום להיות מעדים שקר ע"י מנון ושחד: **והעדים.** פסולי דלורייתא הוא ק"ו מאשה כדלמך צצ"ק (דף פת.) **גמ'** הא אשה כשרה לה. כגון להעיד על מיתת אדם להשיא את אשתו ועל סוטה שנתמאת צסמירה שלא תשתה: **לעדות אשה.** להמירה להנשא. ודוקא גולן דדכריהם אכל גולן דלורייתא דחניף לעבור צפרהסיה לא הכשירו חכמים לעדות אשה ואע"פ שהכשירו את העבד ואת האשה דפסולי דלורייתא: **מתני'** מי שראה את החדש כו': מכירין אותו. אף צשצת: ואם לוודא. אם יש אורכים צדך כמו ואתה לוודא את נפשי (שמואל א ד) והציימוסים והחומים הם היו אורכים להם לעכצס כדי להטעות את חכמים:

תורה אור השלם

1. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: שמות ב' א' 2. אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם: ויקרא כ' ד

מוסף רש"י

אלו הן הפסולין. לזון ולהעיד (פסחין דף כד:) לעדות. דלולב גולן מדרבנן הן דאסמכתא לא קניא ומגול גולן ליה (עובין צב.) וכולן מעין גולנין הן והמורה אמרה אל תשת רשע עד, וכל שכן דין (פסחין דף טו.) וסחורי שביעית. האולי וסחוד מנון מעבדיו על דברי מורה, הוא ליה כרשע דחמס ופסול לזון להעיד שנטה אחרי הבעל (שם) דרמננא אמר לאכלה ולא לסמורה וזה שחומד מנון לעבור עפריה על המנון, רשע הוא והמורה אמרה אל תשת רשע עד (עובין דף טו.) הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

אם אין מכירין אותו. אם אין ז"ד מכירין את העד אם נאמן וכשר הוא: משלחין. ז"ד שצעירו: אחר עמו. להעיד עליו לפני ז"ד הגדול שמקדש את החדש: משקלקלו בנייתוסים. מפרש בגמרא [ע"ז גמ'] וחד